

Dz. U. Nr 131, poz. 1219

**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI, PRACY I POLITYKI
SPOŁECZNEJ**

z dnia 17 lipca 2003 r.

w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać plany operacyjno-ratownicze

(Dz. U. Nr 131, poz. 1219)

Na podstawie art. 260 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie określa wymagania, jakim powinny odpowiadać:

- 1) wewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy, zwany dalej "planem wewnętrznym",
- 2) zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy, zwany dalej "planem zewnętrznym"

- opracowywane w celu zapobiegania, zwalczania i ograniczania skutków poważnej awarii przemysłowej, zwanej dalej "awarią".

2. Wymagania obejmują:

- 1) formę sporządzenia planów;
- 2) zakres zagadnień, które powinny zostać określone, ocenione i ustalone;
- 3) zakres terytorialny planów.

§ 2. 1. Plan wewnętrzny sporządzany przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku obejmuje teren tego zakładu i zawiera:

- 1) podstawowe informacje dotyczące lokalizacji i działalności zakładu;
- 2) określenie występujących zagrożeń i procedur prowadzenia na terenie zakładu działań ratowniczych służących ochronie ludzi i środowiska przed skutkami awarii, wraz ze wskazaniem przewidzianych do tego celu środków i metod;
- 3) wskazanie sposobu postępowania poawaryjnego;
- 4) dokumentację graficzną sporządzoną w skali zapewniającej czytelne przedstawienie wymaganych informacji.

2. Plan wewnętrzny sporządza się w formie pisemnej. Po uzgodnieniu z właściwym komendantem wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej plan może być również sporządzony na elektronicznym nośniku informacji.

§ 3. Informacje, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 1, zawierają:

- 1) opis zakładu z uwzględnieniem jego położenia geograficznego i charakterystykę warunków atmosferycznych;
- 2) charakter działalności zakładu i określenie struktury organizacyjnej zakładu;
- 3) opis instalacji technologicznych z uwzględnieniem ich otoczenia, a w szczególności odległości od:
 - a) sąsiednich instalacji i dróg komunikacyjnych,
 - b) terenów zamieszkałych, ze wskazaniem gęstości zaludnienia,
 - c) obiektów użyteczności publicznej i budynków zamieszkania zbiorowego,
 - d) istotnych dla prowadzonych działań ratowniczych elementów środowiska oraz infrastruktury terenu: rzek, zbiorników wodnych, lasów, linii energetycznych, rurociągów z niebezpiecznymi mediami, stacji pomp i ujęć wody pitnej, obiektów hydrotechnicznych;
- 4) opis stosowanych procesów technologicznych;
- 5) wykaz substancji niebezpiecznych, które mogą znajdować się w zakładzie, z określeniem ich maksymalnych ilości i wskazaniem przyporządkowanych im numerów kart charakterystyk.

§ 4. Procedury, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 2, obejmują:

- 1) określenie czynników wewnętrznych i zewnętrznych, w tym przyczyn naturalnych, umożliwiających zapoczątkowanie awarii, oraz prawdopodobne warianty rozwoju zdarzeń wraz ze wskazaniem przewidywanego zasięgu i skutków awarii;
- 2) wskazanie osób upoważnionych do kierowania działaniami ratowniczymi na terenie zakładu oraz współdziałania z komendantem wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej;
- 3) opis systemu wykrywania stanu zagrożenia awarią, sposobu alarmowania o wystąpieniu awarii oraz sposobu prowadzenia ewakuacji ludzi i mienia;
- 4) opis struktury organizacyjnej i stanu osobowego zakładowej służby ratowniczej lub zakładowej straży pożarnej oraz środków przewidzianych do działań ratowniczych;
- 5) opis sposobu alarmowania przez pracowników zakładu: kierownictwa zakładu, zakładowych służb ratowniczych, jednostek Państwowej Straży Pożarnej, jednostek ochrony zdrowia oraz innych podmiotów przewidzianych do prowadzenia działań;
- 6) opis sposobu alarmowania i ostrzegania pracowników zakładu o zagrożeniu;
- 7) opis postępowania pracowników zakładu podczas awarii instalacji i urządzeń, z uwzględnieniem:

- a) działań ograniczających skutki awarii na stanowisku pracy,
 - b) sposobów udzielania pierwszej pomocy medycznej poszkodowanym i ich ewakuacji oraz ostrzegania zagrożonych,
 - c) współdziałania z podmiotami ratowniczymi;
- 8) opis postępowania zakładowej służby ratowniczej lub zakładowej straży pożarnej podczas awarii instalacji i urządzeń, w tym:
- a) uruchamiania sił i środków ratowniczych i dysponowania nimi,
 - b) powiadamiania specjalistów wspomagających działania ratownicze lub zabezpieczających instalacje i urządzenia zagrożone skutkami awarii albo pracujące w trybie awaryjnym,
 - c) ratowania życia, zdrowia pracowników, środowiska i mienia zakładu podczas wystąpienia awarii lub innego zagrożenia,
 - d) stosowania urządzeń i instalacji zabezpieczających proces technologiczny,
 - e) powiadamiania Państwowej Straży Pożarnej i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska;
- 9) opis postępowania i współdziałania specjalistów oraz kierownictwa nadzorującego pracę instalacji, urządzeń lub wydziałów zakładu z kierującym działaniem ratowniczym i jego sztabem;
- 10) opis sposobu koordynacji działań ratowniczych w zdarzeniach z dużą ilością poszkodowanych oraz z udziałem innych podmiotów spoza zakładu;
- 11) opis sposobu wymiany informacji pomiędzy zakładami, których zlokalizowanie w niedużej odległości od siebie może zwiększyć prawdopodobieństwo wystąpienia awarii lub zwiększyć jej skutki;
- 12) opis postępowania kierownictwa zakładu;
- 13) opis postępowania dotyczącego zapewnienia pomocy w usuwaniu skutków awarii na zewnątrz zakładu;
- 14) określenie zasad i metod szkolenia pracowników zakładu w zakresie obowiązków wynikających z określonych procedur prowadzenia działań ratowniczych i usuwania skutków awarii oraz zasad współpracy i koordynacji z zewnętrznymi służbami ratowniczymi.

§ 5. Wskazanie sposobu postępowania poawaryjnego, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 3, powinno określać:

- 1) metody zabezpieczania miejsca awarii i dokumentowania powstałych awarii;

2) metody i środki usuwania skutków awarii;

3) miejsca i metody neutralizacji niebezpiecznych substancji chemicznych oraz odkażania terenu;

4) podmioty przewidziane do podjęcia działań związanych z usuwaniem skutków awarii lub rekultywacji gruntu oraz procedury ich powiadamiania.

§ 6. Integralną część planu wewnętrznego stanowi dokumentacja graficzna obejmująca:

1) plan sytuacyjny terenu zakładu, wraz z terenem przyległym, jeżeli obejmuje go przewidywany zasięg awarii, uwzględniający:

- a) obiekty, urządzenia techniczne i składowiska,
- b) miejsca występowania substancji niebezpiecznych oraz wewnętrznych dróg ich transportu,
- c) przeznaczenie terenów przyległych z określeniem liczby zagrożonych osób na terenie objętym przewidzianym zasięgiem awarii,
- d) instalacje technologiczne, w tym podziemne, ze wskazaniem kierunku ruchu mediów lub ścieków, naziemne linie elektroenergetyczne z zaznaczeniem rozdzielni i transformatorów, zbiorniki i ciekły wód powierzchniowych ze wskazaniem kierunku ich spływu,
- e) drogi pożarowe i inne drogi dojazdowe, z zaznaczeniem wjazdów na teren zakładu,
- f) drogi i kierunki ewakuacji, miejsca zbiórki dla ewakuowanych, docelowe rejony ewakuacji,
- g) dostęp do budynków, wjazdy i dojazdy do źródeł przeciwpożarowego zaopatrzenia wodnego,
- h) miejsca utrudnień w ruchu pojazdów na terenie zakładu, w szczególności przejazdy przez tory kolejowe, lokalne zwężenia przejazdów, estakady i mosty;

2) plany sytuacyjne poszczególnych obiektów uwzględniające:

- a) rzuty pierwszej kondygnacji nadziemnej z naniesieniem informacji dotyczących układu komunikacyjnego, zagrożenia pożarowego i wybuchowego, zagrożenia skażeniem środowiska oraz charakterystyki pożarowej obiektów,
- b) rzuty innych kondygnacji, w przypadku gdy analiza zagrożeń wykaże taką konieczność,
- c) miejsca usytuowania przeciwpożarowych wyłączników prądu, kurków głównych instalacji gazowej zaworów odcinających oraz zbiorników awaryjnych,

d) istniejące systemy ograniczające skutki awarii, takie jak kurtyny wodne i układy zraszające, oraz miejsca ich uruchamiania,

e) miejsca usytuowania sprzętu i urządzeń pomiarowo-sygnalizacyjnych do wykrywania stężeń wybuchowych oraz skażeń chemicznych,

f) miejsca usytuowania sprzętu i urządzeń ratowniczych oraz urządzeń przeciwpożarowych i agregatów awaryjnych,

g) kierunki ewakuacji oraz miejsca ewakuacji ludzi w przypadku awarii.

§ 7. 1. Plan zewnętrzny, sporządzany przez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej, obejmuje teren poza zakładem o dużym ryzyku, który może być narażony na skutki poważnej awarii, i zawiera:

1) wskazanie osób upoważnionych do uruchamiania procedur ratowniczych, osoby kierującej działaniami ratowniczymi oraz nadzorującej i koordynującej działania w zakresie usuwania skutków awarii;

2) zbiorczy wykaz sił i środków służb ratowniczych oraz służb wspomagających, przewidzianych do prowadzenia działań ratowniczych i usuwania skutków awarii;

3) opis systemu przedstawiania społeczeństwu informacji o występujących zagrożeniach związanych z działalnością zakładu, podjętych środkach zapobiegawczych i działaniach, które będą podejmowane w razie wystąpienia awarii;

4) procedury powiadamiania ludności i właściwych organów administracji o zagrożeniu awarią lub jej wystąpieniu;

5) procedury dotyczące ewakuacji ludności;

6) procedury udzielenia pomocy medycznej osobom poszkodowanym;

7) procedury postępowania związane z możliwością wystąpienia transgranicznych skutków awarii;

8) procedury postępowania poawaryjnego;

9) określenie sposobów zabezpieczenia logistycznego działań ratowniczych;

10) inne niezbędne informacje wynikające ze specyfiki zagrożenia oraz lokalnych uwarunkowań, w szczególności:

a) procedury powiadamiania właściwych organów o możliwości wystąpienia lub wystąpieniu poważnej awarii,

b) informacje dotyczące działań podejmowanych przez właściwe organy w celu ograniczenia skutków awarii dla ludzi i środowiska.

2. Plan zewnętrzny sporządza się na podstawie planu wewnętrznego oraz danych określonych w raporcie o bezpieczeństwie, o którym mowa w art. 253 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

3. Plan zewnętrzny sporządza się w formie pisemnej. Plan może być sporządzony również na elektronicznym nośniku informacji.

§ 8. Zbiorczy wykaz sił i środków służb ratowniczych, o którym mowa w § 7 ust. 1 pkt 2, określa:

- 1) siły i środki służb zakładowych i zewnętrznych w odniesieniu do prawdopodobnych wariantów rozwoju awarii obejmujących teren poza zakładem;
- 2) procedury alarmowania oraz dysponowania siłami służb ratowniczych i wspomagających;
- 3) organizację łączności;
- 4) podział zadań i zasady współdziałania podczas prowadzenia działań ratowniczych;
- 5) procedury odwoływania alarmu;
- 6) procedury dotyczące zapewnienia pomocy w usuwaniu skutków awarii wewnątrz zakładu.

§ 9. Procedury dotyczące ewakuacji ludności obejmują:

- 1) określenie kolejności ewakuacji, z uwzględnieniem osób wymagających specjalnych środków podczas jej przeprowadzania, w szczególności dotyczy to dzieci, pacjentów szpitali, pensjonariuszy domów pomocy społecznej oraz innych osób zamieszkałych w obiektach użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego;
- 2) sposoby prowadzenia ewakuacji i zabezpieczenia potrzeb socjalnych ewakuowanej ludności;
- 3) wykaz instytucji i służb odpowiedzialnych za przeprowadzenie ewakuacji, zabezpieczenie potrzeb socjalnych i pomocy psychologicznej ewakuowanej ludności, wraz z wyszczególnieniem realizowanych przez nie zadań;
- 4) sposoby alarmowania podmiotów odpowiedzialnych za przyjęcie oraz ochronę ewakuowanej ludności;
- 5) sposoby zabezpieczenia mienia ewakuowanej ludności.

§ 10. Procedury udzielania pomocy medycznej osobom poszkodowanym obejmują:

- 1) wykaz podmiotów udzielających kwalifikowanej pomocy medycznej, w tym:
 - a) szpitalnych oddziałów ratunkowych,

- b) specjalistycznych placówek ochrony zdrowia na terenie powiatu i województwa, ewentualnie na terenie województw sąsiadujących,
 - c) zespołów ratownictwa medycznego,
 - d) innych podmiotów przewidzianych w powiatowym lub wojewódzkim planie ratowniczym;
- 2) sposoby alarmowania podmiotów:
- a) udzielających pierwszej pomocy medycznej,
 - b) odpowiedzialnych za transport i przyjęcie poszkodowanych;
- 3) sposoby postępowania jednostek ochrony zdrowia podczas zdarzeń z dużą liczbą poszkodowanych;
- 4) sposoby organizacji dekontaminacji poszkodowanych.

§ 11. Procedury postępowania związane z możliwością wystąpienia transgranicznych skutków awarii obejmują:

- 1) opis prawdopodobnych zdarzeń podczas awarii;
- 2) sposoby powiadamiania właściwych służb ratowniczych kraju zagrożonego transgranicznymi skutkami awarii o wielkości zagrożenia i możliwych skutkach awarii.

§ 12. Procedury postępowania poawaryjnego obejmują:

- 1) metody i środki usuwania skutków awarii;
- 2) ustalenie miejsc i sposobów neutralizacji substancji niebezpiecznych oraz odkażania terenu;
- 3) ustalenie podmiotów przewidzianych do podjęcia działań związanych z usuwaniem skutków awarii lub rekultywacją gruntu oraz procedur ich powiadamiania.

§ 13. Integralną część planu zewnętrznego stanowi dokumentacja graficzna obejmująca:

- 1) mapę terenu narażonego na skutki awarii przemysłowej położonego poza zakładem o dużym ryzyku, przedstawiającą na jednym arkuszu maksymalny zasięg skutków awarii;
- 2) plan sytuacyjny terenu, o którym mowa w pkt 1, z zaznaczeniem terenów zamieszkałych, obiektów użyteczności publicznej i budynków zamieszkania zbiorowego, dróg komunikacyjnych, cieków i zbiorników wodnych, ujęć wody, kierunków przewidywanej ewakuacji ludności oraz miejsc jej przyjęcia;

3) przebieg sieci elektroenergetycznych i wodno-kanalizacyjnych, trasy rurociągów z niebezpiecznymi substancjami na terenie, o którym mowa w pkt 1;

4) inne elementy infrastruktury terenu istotne z punktu widzenia prowadzenia działań ratowniczych.

§ 14. Po dokonaniu aktualizacji planu wewnętrznego lub zewnętrznego, do każdego egzemplarza planu należy dołączyć wykaz terminów i zakresów dokonanej aktualizacji.

§ 15. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej: *J. Hausner*